

**klasy szkół
ponadpodstawowych**

Fotografia a literatura

AUTOR SCENARIUSZA:

Jarosław Marek Spychała

edukacja
o Gdańsku

edukacja
plastyczna/wizualna

edukacjadokultury.gdansk.pl

TEMAT ZAJĘĆ:

Fotografia a literatura

edukacja

do

kultury

GDAŃSK

ZAKRES TEMATYCZNY:
fotografia

ODBIORCY:
klasy szkół ponadpodstawowych

PRZEDMIOTY:
język polski, godzina wychowawcza,
filozofia, etyka, języki obce

45–90
minut

TREŚCI Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Rozwijanie narzędzi myślowych umożliwiających uczniom obcowanie z kulturą i jej rozumienie; czytanie – umiejętność łącząca zarówno rozumienie sensów, jak i znaczeń symbolicznych wypowiedzi; kluczowa umiejętność lingwistyczna i psychologiczna prowadząca do rozwoju osobowego, aktywnego uczestnictwa we wspólnocie, przekazywania doświadczeń między pokoleniami; umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania, rzetelnego korzystania ze źródeł; umiejętność współpracy w grupie.

METODY PRACY

- ◆ praca z tekstem literackim
- ◆ praca z fotografiami

MATERIAŁY

- ◆ fragmenty tekstów literackich (zawartych w scenariuszu)
- ◆ dwa zdjęcia (przygotowane przez nauczyciela – zob. ostatnie zadanie)

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Zajęcia mają charakter porównawczy – ich celem jest porównanie wypowiedzi czterech różnych pisarzy (z różnych epok) z dwoma zdjęciami: „pozytywnym” i „negatywnym”. Porównanie poglądów ze zdjęciami ma pozwolić na postawienie pytań o to, **czym tak naprawdę jest fotografia, co stanowi istotę fotografii i w związku z tym, jaką rolę pełni fotografia w naszym życiu i kulturze.**

ETAP I

Perspektywa literacka

Uczniowie i uczennice mogą pracować indywidualnie, w parach, małych grupach, po dyskusji wybrana osoba przedstawia wnioski zespołu.

1. Praca z tekstem Heraklita (520–460 rok p.n.e.)

Nauczyciel/nauczycielka prosi uczniów i uczennice o wyjaśnienie, jak rozumieją poniższą wypowiedź:

„Wszystko płynie i nic nie stoi w miejscu”

[cytat za: Platon, *Kratylos*, 402 A, tłum. Zofia Brzostowska, Wydawnictwo RW KUL, Lublin 1990, s. 73]

Tekst w oryginale brzmi: πάντα χωρεῖ καὶ οὐδὲν μένει (czyt. panta horei kai ouden menei). Potocznie funkcjonuje skrócona wersja tej wypowiedzi: *panta rei*.

PYTANIA DO UCZNIÓW I UCZENNIC:

Jak rozumiesz wypowiedź Heraklita?

2. Praca z tekstem Kwintusa Horacjusza Flakkusa (65–8 rok p.n.e.)

Nauczyciel/nauczycielka prosi uczniów i uczennice o odpowiedź na pytanie, jak zrozumieli/zrozumiały poniższą wypowiedź?

„Wybudowałem pomnik trwalszy niż ze spiżu
strzelający nad ogrom królewskich piramid
nie naruszą go deszcze gryzące nie zburzy
oszałały Akwilon oszczędzi go nawet

łańcuch lat niezliczonych i mijanie wieków
 Nie wszystkim umrę wiem że uniknie pogrzebu
 częstka nie byle jaka i rosnący w sławę
 potąd będę wciąż młody pokąd na Kapitol

ma wstępować z milczącą westalką pontifeks
 I niech mówią że stamtąd gdzie Aufidus huczy
 z tego kraju gdzie gruntem brak wody gdzie Daunus
 rządził ludem rubasznym ja z nizin wyrosły

pierwszy doprowadziłem nurt eolskiej pieśni
 do Italów przebiwszy najpewniejszą drogę
 Bądź dumna z moich zasług i delfickim laurem
 Melpomeno łaskawie opleć moje włosy”.

[cytat za: Horacjusz, Pieśń III 30, [w:] Kwintus Horacjusz Flakkus, *Dzieła wszystkie*, tom 1, *Ody i epody*, tłum. Adam Ważyk, red. Oktawiusz Jurewicz, Wyd. Ossolineum, Wrocław 1986, s. 306–308.]

3. Praca z tekstem Johanna Wolfganga von Goethego (1749–1832) Nauczyciel/nauczycielka prosi uczniów i uczennice o wyjaśnienie, jak zrozumieli/zrozumiały poniższą wypowiedź:

„Trwaj chwilo! Chwilo, jesteś piękną!”

[cytat za: Johann Wolfgang von Goethe, *Faust*, tłum. Emil Zegadłowicz, Wyd. Fundacja Nowoczesna Polska, seria: Wolne Lektury, s. 43]

PYTANIA DO UCZNIÓW I UCZENNIC:

**Nauczyciel/nauczycielka prosi uczniów i uczennice o wyjaśnienie, jak
 zrozumieli/zrozumiały poniższą wypowiedź:**

„Nie chcę osiągnąć nieśmiertelności poprzez moje dzieło, chcę osiągnąć
 nieśmiertelność, nie umierając. Nie chcę żyć nadal w sercach moich
 rodaków, chcę żyć nadal w moim mieszkaniu”.

[wypowiedź Woody’ego Allena za: Samuel Scheffler, *Śmierć i życie po śmierci*, red. Niko Kolodny, przekład i wstęp do wydania polskiego Dawid Misztal, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2019, s. 29]

ETAP II**Perspektywa fotograficzna**

W części drugiej nauczyciel pokazuje dwie fotografie.

1. Najpierw pierwsze zdjęcie, które jest ewidentnie pozytywne w swojej wymowie i przedstawia, np. miłość, narodziny małego dziecka itp. Nauczyciel/nauczycielka prosi uczniów i uczennice, aby powiedzieli/powiedziały, czym w świetle omówionych wcześniej wypowiedzi jest zdjęcie.
2. Po omówieniu pierwszego zdjęcia nauczyciel/nauczycielka pokazuje drugie zdjęcie, które – odmiennie do pierwszego – jest jednoznacznie negatywne, smutne w swojej wymowie, np. zdjęcie zniszczonego Gdańska. Następnie nauczyciel/nauczycielka prosi uczniów i uczennice ponownie, aby powiedzieli/powiedziały, czym ich zdaniem, w świetle omówionych wcześniej wypowiedzi, jest zdjęcie.

PODSUMOWANIE

Na zakończenie nauczyciel może zapytać uczniów, czy zdjęcie jest zawsze tym samym, czy też jego status zmienia się w zależności od tego, co pokazuje i kiedy pokazuje.

Edukację o Gdańsku i edukację muzealną warto rozwijać poza szkołą. Skorzystaj z oferty edukacyjnej gdańskich instytucji kultury:

- ◆ Muzeum Gdańska
- ◆ Muzeum Narodowe w Gdańsku
- ◆ Instytut Kultury Miejskiej
- ◆ Europejskie Centrum Solidarności
- ◆ Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Josepha Conrada-Korzeniowskiego w Gdańsku
- ◆ Gdański Archipelag Kultury
- ◆ Gdański Teatr Szekspirowski
- ◆ Gdańska Galeria Miejska w Gdańsku
- ◆ Hevelianum
- ◆ Nadbałtyckie Centrum Kultury
- ◆ Muzeum Archeologiczne w Gdańsku

ODWIEDŹ NAS: edukacjadokultury.gdansk.pl

BANK (DODATKOWYCH) POMYSŁÓW:

- ◆ Realizacja tematów z zakresu edukacji medialnej: fakt a opinia, fake news, manipulacja (fotografiami) w mediach.
- ◆ Zbudowanie zrozumienia wybranego cytatu, tekstu z zajęć metodą Lego – Logos/MALI REBELIANCI Jarosława Marka Spychały (materiałem może być: plastelina, glina, klocki Lego), więcej o metodzie: kreatywnapedagogika.wordpress.com/2017/11/11/lego-logos, dostęp 28.07.2022).
- ◆ Zorganizowanie wystawy prac: *Gdańsk malowany słowem i obiektywem* – uczniowie/uczennice wykonują fotografię ważnego dla nich miejsca Gdańska i dobierają do niego cytaty, wiersz, fragment tekstu.